

Наше Слowo

PIK LXVII № 40 (3399) ВАРШАВА, 2 ЖОВТНЯ 2022 РОКУ
ЦІНА – зл. 5 zł (VAT = 8%) – CENA NUMER INDEKSU 366609

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК TYGODNIK UKRAINSKI UKRAINIAN WEEKLY
Інтернет-версія газети www.nasze-slowo.pl ISSN 0027-8254

Вшанування пам'яті жертв у Явожні

Цьогорічні урочистості в Явожні вшановували не лише тих, хто пройшов Центральний табір праці. Вони також стали центральними урочистостями з нагоди 75-ї річниці акції «Вісла».

Організаторами відзначень 10 вересня була Головна управа Об'єднання українців у Польщі та греко-католицька парафія в Катовицях. Як і минулими роками, урочистості відбулися біля пам'ятника жертвам Центрального табору праці в Явожні, який був відкритий президентами Польщі та України Александром Квасневським та Леонідом Кучмою у травні 1998 року.

На початку відзначень представник місцевої української громади привітав присутніх гостей та учасників захо-

ду. Серед них були архієпископ Євген Попович, митрополит перемисько-варшавський, владика Володимир Р. Юшак, єпископ вроцлавсько-кошалінський, представники духовенства з усіх трьох єпархій греко-католицької церкви у Польщі, генеральний консул України в Кракові В'ячеслав Войнаровський, представник польського парламенту, представник воєводи сілезького. У відзначеннях теж взяли участь представники міської влади на чолі з мером Явожна Павлом Сільбертом, секретарем міста Евою Сіделко-Палечною та головою міської ради Тадеушем Качмарек. Була також численна делегація Об'єднання українців у Польщі на чолі з головою організації Мирославом Скіркою, секретарем ОУП Мирославом Купичом, членкинею Головної упра-

ви Об'єднання Стефанією Лайкош, батько якої був в'язнем Явожна. Також приїхали представники гуртків ОУП з Катовиць, Кракова, Перемишля, Бартошиць, Гданська та інших міст. До Явожна прибули і педагоги та молодь з усіх шкіл з українською мовою навчання у Польщі, представники єврейської та німецької громад, прийшли також мешканці Явожна та українці, які з огляду на війну мушили залишити свою країну та знайшли притулок у Явожні. Не забракло і нащадків та близьких колишніх в'язнів табору.

Божественну літургію біля пам'ятника очолив архієпископ Євген Попович. Після літургії, біля символічної могили в'язнів, владика разом з присутнім духовенством відслужили панахиду за всіх жертв акції «Вісла» та

табору в Явожні. Потім до присутніх зі словом звернулися представники влади та громадських організацій та відбулося покладення квітів та запалення лампадок біля пам'ятника. Після урочистої церемонії гості вирушили до Молодіжного культурного центру на театралізоване дійство під назвою «Дівчата зрізають коси» у виконанні театру «Повернення» з Перемишля. Це драматична історія про долю українських жінок, які стають військовими під час російської агресії проти України. У виставі брав участь запрошений колектив з Києва «Майстерня гуртового співу для чоловіків», який виконував традиційні українські пісні. Вистава ґрунтується на реальних спогадах жінок, які брали безпосередню участь у військових діях в Україні з 2014 по 2022 роки.

ПОДІЇ

Продовження з 1 сторінки →

В'язнями Центрального табору праці в Явожні були 3 873 особи, переважно українці, серед них 823 жінки та кільканадцять дітей. За огорожу табору потрапляли і прості селяни, і інтелігенція та духовенство (22 греко-католицьких та 5 православних священників). Померло в таборі 162 особи. Проте ті, хто вижив, ніколи не змогли забути пережитого фізичного та психічного терору. Траплялося, не хотіли розповідати своїм родинам про пережите у Явожні.

У липні 1990 року за ініціативи Об'єднання українців у Польщі до міністра юстиції була подана заява у

справі слідства про злочини в таборі праці. Це стало початком розсліду-

вання. В липні 2000 року розпочалися переговори ОУП з Управлінням з питань комбатантів з метою опрацювання варіанту компенсацій, який задовольняв би обидві сторони. Постулати, представлені колишніми в'язнями, Об'єднанням і сім'ями потерпілих, не були реалізовані. У 2002 році виплата соціальних пенсій цим особам була неможлива з огляду на стан державного бюджету. Лише 27 квітня 2004 року польський уряд вирішив призначити спеціальну пенсію колишнім в'язням Центрального табору праці в Явожні, тобто тим, хто перебував у таборі без судового вироку. Було

призначено найменшу пенсію особам, які не отримували жодної пенсії (на 2004 рік — це було 526,58 злотих бруто), а іншим — половину цієї суми. На травень 2007 року пенсію отримували 274 особи, а 14 осіб знайшлися у списку для перевірки через Інститут національної пам'яті Польщі. Ніхто, на жаль, не отримав жодної моральної компенсації.

Про історію ЦОП, біографічні нотатки в'язнів, опубліковані за воєводствами, повітами та за місцем проживання до ув'язнення, добірку протоколів свідчень в'язнів, поданих у межах слідства, проведеного Комісією для розслідування злочинів проти польського народу в Катовицях, та їхні звіти та спогади, фотографії, можна прочитати у найновішій публікації д-ра Євгена Місила «Табір Явожно. Непокараний злочин» (Obóz Jaworzno. Zbrodnia nieukarana). Книга, яка присвячена пам'яті українців і поляків, ув'язнених під час акції «Вісла» в Центральному таборі праці у Явожні, вийшла у світ влітку цього року. ■

Павло ЛОЗА

Фото з сайту Перемисько-Варшавської архієпархії УГКЦ та з офіційної фейсбук-сторінки міста Явожно

В Україну передали автівку швидкої

Завдяки сприянню повітового та міського самоврядування в Гіжицьку до партнерського українського міста Дубна в середині вересня потрапила машина швидкої допомоги. Ініціативу підтримали гіжицький гурток та Мазурський відділ Об'єднання українців у Польщі (ОУП).

У доставці машини до кордону, звідки її забрала українська сторона, брав участь голова Мазурського відділу ОУП Іван Пік. Він каже, що два місяці тому саме про таку допомогу попросили українські партнери. Машина має служити для транспортування поранених військових Дубненщини, які воюють на Сході України. Тепер вона вже виконує ці завдання. Швидка потрапила в Україну з ме-

дично-транспортним обладнанням. Її вартість становила в перерахунку понад 100 тис. зл. Такої суми не зібрали б ані польські самоврядники, ані місцева ОУП. Але завдяки партнерським відносинам з німецьким районом Заале та містом Кверфурт там вдалося знайти швидку і приватних підприємців, які її закупили. «Ми дуже вдячні як гіжицьким самоврядникам, так і німецьким партнерам за цей жест!» — від-

значав Іван Пік. Він зауважив також, що від початку конфлікту з Гіжищини передали близько 80 тонн різної допомоги, яка потрапляла в основному до партнерського Дубна, але також і до Львова, Калуша та Рівного. Завдяки співпраці з німецькими партнерами в Україну вдалося передати також пожежну машину. До збору допомоги від початку були задіяні структури місцевого ОУП. Організація широко допомагала й біженцям, які потрапили до Гіжицька і околиць. Спочатку були це харчі чи одяг, а потім — пошук роботи та навчання польської мови. Тепер гості з України можуть вивчати мову за-

вдяки програмі, яку веде одна з місцевих організацій. «Актуальною донині потребою залишається робота. Члени організації і я особисто через контакти з підприємцями постійно намагаємося когось працевлаштувати. Ми також відновили збір теплого одягу на зиму, в тому числі військового для солдатів, який плануємо передавати партнерам у Дубні», — розповів голова Мазурського відділу ОУП Іван Пік. Кошти для Збройних сил України також збиратимуть під час концертів церковної музики, які в Гіжицьку і околицях відбудуться 1 і 2 жовтня. ■

Григорій СПОДАРИК

Фото з фейсбук-сторінки гуртка ОУП у Гіжицьку

ГРОМАДСЬКІ ВІСТІ

Українка є кандидаткою на титул
«Варшав'янка року»

Фото з офіційного сайту міста Варшави

Серед десяти номінанток на титул «Варшав'янка року — 2022» є українка Мирослава Керик (на фото у вишиванці). Раніше цю «десятку» журі вибрало із трьохсот поточних номінанток.

Мирослава Керик — історикиня, соціологиня, експертка у справах міграції та української спільноти в Польщі. Займається громадською діяльністю у Варшаві близько двадцяти років. Є головою правління фонду «Наш вибір», який від початку своєї діяльності співпрацює з варшавським офісом Об'єднання українців у Польщі. Багаторічна редакторка друкованого місячника «Наш вибір», у якому дописують як українці, народжені в Україні, так і з української нащадщини у Польщі. Займається інтеграцією українських мігрантів та мігранток у Польщі та реалізацією численних науково-дослідницьких проєктів у галузі міграції. Авторка низки наукових статей та рапортів про ситуацію українських мігрантів та мігранток у Польщі.

Мирося Керик була членкинею Комісії у справах міграції під патронатом омбудсмена Польщі. Вона отримала нагороду «Золоті віяла», яку вручає міжнародна організація у справах міграції Польщі за діяльність, скеровану на інтеграцію мігрантів, та нагороду люблінського митрополита Римо-католицької церкви «Memoria Iustorum» за діяльність, присвячену польсько-українському діалогу, а у 2021 році отримала Почесну відзнаку Заслуженої для Варшави.

В останніх парламентських виборах у 2019 році висувалася до Сейму з 38-го місця в списку «Громадянської коаліції». Українка не вступила в жодну партію — її запросили в список разом із групою інших громадських діячів.

Вона є також співзасновницею Українського дому (УД) у Варшаві, який з перших днів вторгнення росії в Україну 24 лютого став одним із центрів підтримки біженців з України у Варшаві. Завдяки роботі УД допомогу отримали десятки тисяч осіб, які тікали від війни. Слід додати, що відразу після початку повномасштабної війни чоловік Миросі Керик повернувся з Варшави до України, аби боронити державу.

Нагородою «Варшав'янка року» відзначають жінок, які своєю громадською чи професійною діяльністю зробили особливий внесок у розвиток і популяризацію Варшави. Нагороду засновано у 1967 році, її вручали щороку до 1981 року. Після довгої перерви конкурс відновлено у 2018 році. Крім українки серед цьогорічних номінанток є, зокрема, Майя Осташевська, видатна акторка кіно та театру, та Агнешка Кобус-Завойська, веслувальниця, дворазова призерка Олімпійських ігор Ріо-2016 та Токіо-2020.

Голосувати за Миросю Керик може кожен, незалежно від свого громадянства та місця проживання, за допомогою формуляра на сторінці warszawiankaroku.um.warszawa.pl.

Голосування триватиме до 24 жовтня. Переможницю буде оголошено у середині листопада. Результат буде опубліковано на сторінці warszawiankaroku.um.warszawa.pl

Скульптуру із зображенням хлопчика,
який плаче на українсько-польському
кордоні, визнали найкращою

Скульптура, яка зображує п'ятирічного хлопчика з України, що тікає від війни, перемогла на конкурсі із різьблення у Лондоні. Кадри із заплаканим малюком, зроблені на польському кордоні у березні, облетіли усі світові медіа. Багато ЗМІ писало, що хлопець сам блукав на кордоні. Та згодом виявилося, що він був із сім'єю. Скульптор із Закарпаття Микола Глебгий

Фото з фейсбук-сторінки Миколи Глебгого (Gleba Kolya)

вирішив саме його втілити у своїй роботі. У Британії українець працює будівельником. Але інші учасники різьбярського чемпіонату подарували українцю все необхідне. Тож художник вирізав статую на основі світлина хлопчика, а згодом доповнив композицію оригінальними елементами.

Грошовий приз чоловік передав на закупівлю бро-нежилетів, телефонів, сонячних електростанцій, аптек і сухих пайків для українських воїнів. Інші учасники також доєдналися до благодійності.

Концерт солідарності з Маріуполем

21 вересня у Гданську відбувся Фестиваль класичної музики «Маріуполь Classic» за участі Маріупольського камерального оркестру «Ренесанс». В програмі були твори українських та польських композиторів, зокрема Миколи Лисенка, Віталія Косенка, Войцеха Кілара, Богдани Фроляк, Юрія Ланюка, Володимира Стеценка, Валентина Сташенка, Золтана Алмаші. Організатором виступила польська Балтійська філармонія імені Фридерика Шопена в Гданську.

Благодійний концерт бандуристів
у Перемишлі

Фото з архіву НД

20 вересня в Народному домі у Перемишлі відбувся благодійний концерт Національної капели бандуристів України ім. Г. Майбороди з Києва.

«Бандура — це, певно, один з найяскравіших символів української культури. Його форма, звучання, а також кількість струн змінювалися протягом століть. Але завжди цей інструмент голосив про правду, гордість, але, на жаль, і про трагедію. Можливо, саме тому цей інструмент і зненавидів наш віковичний ворог — росія», — розпочала концерт Тетяна Наконечна з управи Перемиського відділу ОУП. У виконанні колективу публіка могла почути зразки світової класики, українські народні пісні, композиції, авторами яких є сучасні українські гурти, та багато інших творів. Звичайно, не оминули увагою й найбільш популярну зараз у світі українську пісню «Ой у лузі червона калина». На завершення усі заспівали державний гімн України.

«Сцена українського Народного дому в Перемишлі в певному сенсі повертається до норми. Однак це не означає, що війна закінчилася, і ми припиняємо допомагати. Кожна культурна подія, яку ми організовуємо, підтримує Україну в багатьох різних аспектах», — наголошують організатори концерту на фейсбук-сторінці НД (Narodnyj Dim — Dom Ukraini). Саме там можна подивитися повний відеозапис з події.

Слід зазначити, що перед концертом бандуристи, на чолі зі своїм художнім керівником і головним диригентом Юрієм Курачом, привітали Український чоловічий хор «Журавлі» з 50-річним ювілеєм. Бандуристи разом із привітаннями заспівали для репрезентативного хору ОУП закарпатське «Многая літа».

Символічний жест
Шевченка та Левандовського

Фото з офіційного твіттера Роберта Левандовського

Видатний український футболіст Андрій Шевченко подарував нападнику іспанського клубу «Барселона» Робертові Левандовському пов'язку капітана збірної України. Зустріч футболістів відбулась на Національному стадіоні у Варшаві. «Ця пов'язка — знак вдячності для всієї Польщі за підтримку сусідів у війні. Вони борються за свободу, а ми, пам'ятаючи власну історію, знаємо, наскільки вона важлива. Я вже грав з пов'язкою українських кольорів, щоб показати і наго-

лосити на ситуації у наших сусідів. Зараз я отримав від Андрія доказ вдячності, чим неймовірно пишаюсь», — відреагував на подарунок українського колеги Левандовський, слова якого цитує портал onet.pl.

Роберт Левандовський активно та послідовно підтримує Україну. Як він згадав у своєму твіттері, капітанську пов'язку синьо-жовтого кольору він одягнув вже другого дня повномасштабного вторгнення, граючи тоді у мюнхенському клубі «Баварія».

«Я хотів показати світові, що сталося. Я знаю, що спорт — це глобальна індустрія, і я хотів, щоб меседж дійшов якомога далі, я мріяв, щоб багато людей звернули увагу на ситуацію в Україні. Там почалася війна! А ми, поляки, знаємо, як це страшно. Це не вигадка. Чим більше людей про це знає, тим кращий потік інформації. Спорт — це гарний передавач, він має силу, він на перших сторінках у ЗМІ. Багато людей тікають від проблем, закривають на них очі, тому що бояться. Це зрозуміло. Але такі жести корисні, і їх варто робити. Маємо не лише локальну проблему, а набагато більшу. Я бачу відмінність у сприйнятті ситуації нами і іншими країнами. Деякі люди гадають, що коли щось знаходиться далеко, їх це не торкнеться. Та з часом усвідомлення серед людей зростало, і я відчув, що варто грати з цією пов'язкою. Треба підтримувати тих, хто бореться за свободу», — наголосив у Варшаві польський футболіст, який у своєму твіттері написав, що для нього «буде честю одягти цю капітанську пов'язку в кольорах українського прапора на Чемпіонат світу».

Передаючи пов'язку Левандовському, Андрій Шевченко сказав, що цей жест — це вираз величезної, довічної вдячності українського народу Польщі за допомогу українцям під час війни. «Хочу від широкого серця подякувати за все, що ви робите для моєї країни. Стільки жестів, стільки реальної підтримки, ви прийняли стільки наших близьких, вся ваша допомога — це неоціненно! — сказав на зустрічі Андрій Шевченко. — За вас вболіватимуть усі українці».

Роберт Левандовський очолюватиме польську збірну на Чемпіонаті світу з футболу, який пройде у Катарі. Змагання відбудуться з 21 листопада до 18 грудня. Синьо-жовту пов'язку польський футболіст має взяти зі собою в Катар.

«Українська пісня» у Гданську

18 вересня відбувся концерт зірок української естради «Українська пісня»/Ukrainian Song Project. Це найбільший в Україні проєкт україномовної музики. Цьогоріч він стартував уже всьоме, а відбувся, через ситуацію в Україні, не на Арені Львів, а в місті Гданську. Пісні, які звучали зі сцени, стали виявом свободи і світла, а також любові і подяки Польщі за неймовірну та неоціненну допомогу Україні.

Цьогоріч у проєкті взяли участь українські виконавці: KAZKA, Арсен Мірзоян, Злата Огнєвич, TARABAROVA, Alekseev, гурт Tvorchі, Sansa, Анна Буткевич та інші артисти.

Фестиваль Ukrainian Song Project є благодійним і присвячений Дню Незалежності України. Також відбувся телевізійний запис концерту, який транслювали на провідних українських телеканалах через три тижні після фестивалю. Проєкт підтримує ініціативу «Польські діти — дітям України».

Збирають вікна для Бучі,
Ірпеня та Гостомеля

«Вікно». Проєкт — саме під такою назвою у липні організували захід польська активістка Зофія Яворовська та архітектор з Києва Петро Володимиров. Як повідомляє портал gmf24.pl, досі вдалося у межах проєкту зібрати 629 нових або вживаних вікон. У середині вересня до Києва надійшла перша партія вікон з Польщі.

Більшість цих вікон використовують у пошкоджених будівлях Бучі, Ірпеня, Гостомеля, Київської та Чернігівської областей, які адаптували для потреб внутрішньо переселених. За словами ініціаторки проєкту Зофії Яворовської, 23 вікна вже передали та встановили в одній із відремонтованих шкіл Гостомеля, тож діти зможуть навчатися у теплому приміщенні. Планується, що загалом проєкт допоможе із встановленням вікон щонайменше декільком десяткам приміщень, оскільки на одне в середньому потрібно 10-15 вікон. Акція наразі триває. Організатори збирають вікна від приватних осіб, а також від виробників, які хочуть таким чином позбутися залишків продукції, наприклад, решток серії, після експонування або пробних виробів без суттєвих дефектів. Збір очолює фонд «БРДА» (BRDA) з Варшави.

Більше про ініціативу — на сайті організації.

Опрацював на основі повідомлень **Павло ЛОЗА**
Більше новин шукайте на сайті: nasze-slowo.pl

ПОДІЇ

Щорічна проща до Білого Бору

Сотні паломників з усієї Польщі та з України, в тому числі біженці та трудові мігранти, приїхали до Білого Бору, аби випрошувати перед Матір'ю Скитальців мир в Україні та щасливе буття у 75-ті роковини горезвісної акції «Вісла». Українців на Помор'ї мало не бути, однак віра, сила й національна міць не дозволили їм асимілюватися.

Незмінно протягом 65 років білобірський празник Різдва Пресвятої Богородиці духовно зміцнює українців на Помор'ї, бо саме тут 1957 р. у каплиці на цвинтарі відправилося перше богослужіння, і з цього часу до містечка щороку прибувають сотні, а то й тисячі паломників. Для більшості тих, хто роками приїжджає на храмовий празник, Білий Бір — це не лише місце зустрічі з українцями, а і насамперед доторк до духовного та національного орієнтуру, який тут передається під час проповідей. Цього року з огляду на війну в Україні особливо відчувалась єдність з Батьківщиною.

— Сьогодні, в день храмового празника, ми вдячні Господові за дари служіння і віри всіх наших священнослужителів і парафіян протягом 65 років існування нашої білобірської спільноти, протягом історії, яка об'єднує, об'єднувала і об'єднуватиме українську школу, українську спільноту, нашу парафію з однією метою: щоби українською культурою, нашим словом та нашою вірою тримати Небо. Сьогодні, коли говорять кулі, коли вороги катують рідну землю, просимо: не покладайте рук, підтримуйте нас, щоби ми не загубились, як і тоді, 65 років тому. Підтримуйте нас своїм пастирським

словом та молитвою! — казала, вітаючи владика кир Володимира Юшака — єпарха вроцлавсько-кошалінського та владика кир Аркадія Трохановського — єпарха ольштинсько-гданського від імені всіх парафіян та гостей, жінка з України, яка нині живе у Білому Борі.

Нині діти біженців навчаються у білобірських школах. Учні кажуть:

— Сьогодні ми ще більше відчуваємо потребу у молитві за наш многотраждальний народ, за наших ровесників та воїнів, які захищають всю українську націю.

— Коли у 1957 р. з'явилась можливість служіння нашої Божественної Літургії, наші віряни були сповнені радості та ейфорії. Це було наче часткове повернення втраченого десяти років тому рідного світу. Для наших предків йти або їхати, навіть з віддалених місцевостей, на недільну Службу Божу чи на прощу до Білого Бору не було тоді ані тягарем, ані проблемою. Вони відчували радість та щастя, що можуть молитись згідно зі своєю церковною традицією, слухати проповіді рідною мовою, співати і спілкуватись з близькими та знайомими. Нашим батькам, нашим дідам та навіть прадідам могло бодай на короткий час видаватись, що акції «Вісла» не існувало, що вони і далі є собою, поряд зі своїми та на рідній землі, — казав під час проповіді владика кир Володимир Юшак — єпарх вроцлавсько-кошалінський. На жаль, представників покоління виселенців акції «Вісла» сьогодні серед нас все менше.

Владика кир Володимир закликав бути сильними у вірі, бо саме віра є запорукою того, що з плином десятиліть

ми не піддаватимемось асиміляції та не втрачати своєї ідентичності. Нам потрібно шанувати і зберігати свою відмінність: мову, культуру, церковну та обрядову приналежність. Ми маємо нашою відмінністю пишатися і ділитись з іншими, оскільки вона збагачує не тільки нас, але й оточуючих.

— Не забуваймо, що від всіх нас — теперішніх та майбутніх поколінь — залежить, яким буде майбуття нашого народу і нашої Церкви як в Україні, так і у Польщі. Не перекладаймо цієї відповідальності на інших, на сусідів. Берімо відповідальність за нього у власні руки! — наголосив владика.

— Скільки разів червоний дракон — сатана — виступав супроти Бога та його святості? Супроти добра, яке народжувалося з Бога в людях. Здавалося, що диявольський терор червоної ідеології XX століття, спрямований супроти Бога, який пожер мільйони людських життів, вже не може повторитися у демократичному світі. Та 24 лютого 2022 року ми змогли побачити цю саму диявольську махину зла, спрямовану проти України й вільного світу. Війна, жертви, руїна, страх, вбиті беззахисні діти, діти осиротілі й розкиданий народ... Перед жінкою і її сином знову з цілим пеклом став червоний дракон. Але Україна з Божою поміччю і поміччю добрих людей захищає себе й свої цінності, й ми віримо, що так,

як добро завжди перемагає зло, так і наш народ силою Христового воскресення воскресне. Червоний дракон завжди буде там, де народжуватиметься якесь добро, але силою Христовою ми його завжди переможемо. Скільки ми вже отримали як дар? — казав парох о. Маріюш Дмитерко. — Нашу Церкву, воскреслу з підпілля або взагалі з неіснування, незалежну державу Україну, можливість відзначати 75-ті роковини горезвісної акції «Вісла», парафію, 65-ліття якої святкуємо сьогодні, 25-ту річницю освячення храму, побудованого за проектом видатного митця Юрія Новосільського... Ми є! ■

Анна ВІННИЦЬКА
Фото авторки статті

УКРАЇНА

Вересень з українською атмосферою

Перший місяць осені виявився багатим на події з фронту, де українська армія нанесла нищівного удару по російських окупантах у Харківській області, змушуючи їх до хаотичної втечі. Він же приніс низку змін, які у перспективі можуть значно вплинути як на внутрішню ситуацію в росії, так і на безпеку у світі загалом.

Контрнаступ

Українці та міжнародні союзники України, такі як США, Велика Британія і Польща, давно чекали на такі новини. Упродовж другої половини літа лінія фронту в російсько-українській війні певним чином стабілізувалася, без значних успіхів з того чи іншого боку. Тим не менше, українська влада переконувала: успіхи будуть, і вже незабаром. Для цього потрібна лише подальша активна військова підтримка України з боку Заходу, що передбачає поставку важкої техніки та озброєння, здатного прицільно вражати позиції ворога. І поява новітніх реактивних систем залпового вогню американського виробництва, таких як M142 HIMARS, зіграла на нашу користь на полі бою. Починаючи з липня й упродовж серпня українські артилеристи влучними ударами знищували склади боеприпасів, пункти управління, вузли комунікацій, місця дислокації підрозділів російських військ, завдаючи їм неприхованого жаху. Уперше від початку війни стратегічною ініціативою заволоділи Збройні сили України, які змушували росіян діяти за визначеним українцями планом. Паралельно українське військо і політичне керівництво почало готувати громадську думку в Україні і за кордоном про підготовку до контрнаступу на Півдні. Це очевидним чином дезорієнтувало росіян. Командування російської армії в серпні і на початку вересня перекинуло значну частину своїх боездатних підрозділів з північного напрямку, послабляючи своє угруповання в цьому оперативному районі. І за це згодом поплатилися. Українці почали контратакувати на Півдні, але несподівано для ворога, 6 вересня, вдарили також і на ізюмсько-балаклійському напрямку на Північному Сході України. Відтак, українські підрозділи застали росіян зненацька. Швидко просуваючись уперед

▲ Звільнені азовці. Фото СБУ

добре підготовленими бойовими мобільними групами, українці легко входили у тил противника, дезорієнтуючи його і змушуючи хаотично відступати, залишаючи багато озброєння і техніки. Українські армії жартували, що отримали від росіян непоганий ленд-ліз: десятки танків, бронемашин, різних розвідувальних систем, безпілотників, багато стрілецької зброї, артснарядів. За оцінками експертів, відступаючи, росіяни залишили на Харківському напрямку техніки та озброєння на суму приблизно 700 млн доларів США. За тиждень активних контрнаступальних дій українська армія звільнила від російського загарбника практично всю Харківську область, вийшовши на державний кордон з росією і навіть частково звільнивши окремі населені пункти Луганської та Донецької областей. Для росії український контрнаступ став справжнім шоком. Утім, в москві відмовилися визнавати очевидну поразку на цьому напрямку, а назвали це «плановим перегрупованням військ» для посилення східного напрямку.

В Україні надзвичайно успішний контрнаступ викликав піднесення у суспільстві, адже на позитивні новини з фронту чекала вся країна, а також союзники. Навіть міністр оборони України Олексій Резніков згодом визнав, що в Києві очікували на позитивні результати контрнаступу, але навіть вони не сподівалися, що він буде настільки успішним.

Українська офензива на Харківщині додала українській армії ще більшої впевненості у власних силах. Українців, особливо на окупованих територіях, це переконало у тому, що їх рано чи пізно обов'язково буде звільнено, а колаборантів — у тому, що покарання за зраду буде неминучим. Західні союзники упевнилися, що військова допомога приносить свої результати, і треба й надалі допомагати Україні. Свої висновки зробили і у кремлі. Путін та його оточення ухвалили рішення підвищити ставки у «грі», інакше дуже швидко можна втратити всі захоплені території в Україні, а потім і владу.

Псевдореферендуми і ядерний шантаж

Очевидний успіх України на Харківщині, а також точкові успішні дії ЗСУ на Півдні змусили кремль поспіхом шукати варіанти для зміни негативної для них ситуації. Путін та його генерали усвідомили, що росія втратила стратегічну ініціативу: фронт «сиплется», їхні бойові підрозділи значною мірою розбиті і дезорієнтовані, резервів немає, а ті, що перебувають, деморалізовані і не бажають помирати на чужій землі.

Відтак, у кремлі перемогла лінія так званих «яструбів», які виступають за подальшу ескалацію в Україні. Під час свого публічного виступу 21 вересня путін оголосив про мобілізацію 300 тис. росіян, яких планують кинути на війну з Україною. Крім того, кремль вирішив діяти за вже пройденим сценарієм: провести швидко, як у Криму 2014 року, так звані «референдуми» в «лнр», «днр», а також на захоплених після 24 лютого територіях Запорізької та Херсонської областей. При цьому, якщо ще донедавна з проведенням цих «референдумів» не дуже-то й поспішали, повсякчас відсуваючи їхні терміни, то успіхи української армії різко змінили ситуацію. Фейковий плебі-

цит вирішили провести, фактично, в аварійному режимі — 23-27 вересня, аби не втратити ще більше захоплених територій. Подейкують, що 30 вересня після оголошення «результатів» путін відразу підпише указ про входження цих регіонів до складу росії. І далі, як натякнув він у своєму виступі, росія може озвучити прямий ядерний ультиматум Україні і Заходу. Він передбачає, що росія може нанести ядерний удар по Україні, оскільки Київ наступає вже не на визволену кимось, а справжню «територію росії».

Очевидно, що до цього ядерного шантажу треба ставитися з усією серйозністю і розглядати варіанти дій у різних ситуаціях, зокрема і в найгіршій. Навряд чи путін блефує: до цього з усього спектра можливостей у кількох ситуаціях щодо України він завжди обирає найрадикальнішу. Але відступити від намірів звільнити свою територію влада України теж не може. На окупованій території живуть українці, які чекають на повернення українського прапора на ці землі. Відмова від повернення цих регіонів була би зрадою цих людей і наругою над пам'яттю усіх загиблих у війні. У цій ситуації Захід має висунути чіткий ультиматум: за порушення ядерного табу, що діє у світі від завершення Другої світової війни, і застосування ядерної зброї проти країни, яка її не має, більше того — країни, яка колись віддала ядерну зброю нинішньому агресору, москва буде жорстоко покарана. У світі зараз точаться дебати, яким би мало бути покарання для росії — симетричним чи асиметричним. Навіть у разі асиметричної реакції вона повинна бути настільки жорсткою, що росія має залишитися за дужками всього цивілізованого світу з усіма подальшими наслідками для неї. Україна має вистояти і повернути захоплені території, а союзники повинні їй в цьому допомогти. І це питання не альтруїзму чи надзвичайної любові до України, а здорового глузду, міжнародної безпеки й уникнення ефекту доміно, зокрема у питанні ядерної зброї. ■

Юрій БАНАХЕВИЧ

ПУЛЬС
УКРАЇНИ

Понад 200 українських захисників визволили з російського полону. У четвер, 22 вересня, на трьох локаціях відбувся обмін полоненими між українською та російською сторонами. Так, з полону було повернуто 215 українських військових, серед них 108 бійців полку «Азов». Окрім того, повернулися 10 іноземних добровольців, серед них: 5 громадян Великої Британії, 2 — США та по одному громадянину Марокко, Хорватії та Швеції. Український омбудсмен Дмитро Лубінець повідомив, що літак із десятима іноземними захисниками вилетів із росії в Саудівську Аравію, інший літак із п'ятьма командирами з «Азовсталі» вирушив у Туреччину. Ще 200 українських бійців зустріли у Чернігівській області на кордоні з Білоруссю, де українська сторона передала росії 55 російських військовополонених та колишнього нардепа-зрадника Віктора Медведчука. За словами омбудсмена, багатьох захисників України окупанти утримували в одиночних камерах, вони жодного разу не бачили представників Червоного Хреста, а перед обміном їх шість годин тримали із зав'язаними скотчем очима.

Успішний контрнаступ ЗСУ. Збройні сили України у вересні почали визволення територій на кількох напрямках, зокрема на півночі та півдні. Наразі продовжується визволення населених пунктів від російських загарбників на Донеччині, Харківщині та Херсонщині. Менш ніж за місяць українським захисникам вдалося деокупувати близько 9 тисяч квадратних кілометрів української території — всього звільнено близько 400 населених пунктів. Наразі там тривають стабілізаційні заходи. У деяких місцях бійці ЗСУ вийшли на держкордон.

Через невдачі на полі бою рф оголосила часткову мобілізацію та проведення «референдумів» на тимчасово окупованих територіях. Після успішного контрнаступу ЗСУ у Харківській області, втрати великої кількості російської техніки та живої сили 21 вересня путін підписав указ про проведення часткової мобілізації у росії, а міністр оборони країни шойгу заявив, що буде призвано 300 тисяч резервістів. Однак західна розвідка повідомляє, що насправді у росії хочуть мобілізувати понад мільйон бійців, але складнощі можуть виникнути й при оснащенні 300 тисяч окупантів. Після оголошення часткової мобілізації росіяни викупили всі авіаквитки, а у місцевих чатах у соцмережі Телеграм обговорюють можливість перетину кордону з Грузією на самокаті, а також обурюються, що автомобілі із георгіївською стрічкою та літерою «з» розвертають на кордоні. Також після успішного контрнаступу ЗСУ 19 вересня російські медіа повідомили, що у «днр» та «лнр» хочуть негайно провести псевдореферендум про приєднання до рф, а 20 вересня так звана «громадська рада» Херсонської області звернулася до фейкового уряду регіону з проханням терміново провести «референдум» про приєднання до рф. Так, на тимчасово окупованих територіях референдуми триватимуть з 23 по 27 вересня. Місцеві розповідають, що людей зупиняють на вулицях, ходять по будинках та квартирах з автоматами та змушують голосувати «за» приєднання до рф. На указ путіна про часткову мобілізацію відреагували й у ЄС — міністри закордонних справ заявили про підготовку нових санкцій проти росії та збільшення обсягів поставок зброї для України.

Підготувала Валерія ГУРЖИЙ

ПОДІЇ

XXVII Відкриття культурного сезону українців Вармії та Мазур

У Срокові на півночі Польщі 11 вересня відбулося XXVII Відкриття культурного сезону українців Вармії та Мазур. Захід організували Ольштинський відділ та місцевий гурток Об'єднання українців у Польщі (ОУП) і гміна Сроково.

Захід відкрив голова Ольштинського відділу Об'єднання українців у Польщі Степан Мігус. Він зауважив, що найкраще дух цього року свята передають слова Олександра Олеся «з журбою радість обнялась». Журба — через війну в Україні, а радість завдяки останнім перемогам українських солдатів і витісненню ворога з частини українських земель. Якщо цей процес триватиме, то, на думку голови, незабаром буде можна святкувати перемогу. «Цей ворог має відійти і ніколи не повернутися», — певен Степан Мігус. Він пригадав також, що у 1944 р. комуністичні влади двох країн домовилися про насильне переселення українців з Польщі та поляків з України. В межах останньої акції у 1951 р. через польсько-український кордон було переселено понад 850 тис. українців і стільки ж поляків. Голова наголошував на цьому, бо,

за його словами, усі біди і напруження між поляками та українцями — через Москву. «Пам'ятаймо, що тільки в єдності сила наших народів і що разом ми можемо цього ворога вигнати. Це вже було доведено у 1920 р., коли більшовики опинилися неспроможними піти далі у Європу. Цим «дивом над Віслою» завдячуємо польській армії маршалка Юзефа Пілсудського та українській Семена Петлюри», — відзначав Степан Мігус.

Він також підкреслив, що цього року вирішили з війтом гміни Сроково Марком Ольшевським український захід поєднати з гмінним святом урожаю. Це символічне закриття одного етапу функціонування місцевих громад і розпочинання нового.

Свою чергою, війт Марек Ольшевський зауважив, що Відкриття культурного сезону є святом не лише місцевих українців, але й поляків, німців та інших народів, які мешкають у цьому регіоні: «Ми становимо одну спільноту. Тут не відчувається жодних відмінностей. Ми усі такі самі, ми сусіди, брати», — наголосив війт, і закликав людей жити у душі такої єдності. Він погодився з думкою, що спільно можна побороти будь-

якого ворога, і запевнив, що і місцеві українці, і біженці, які втекли від війни і перебувають на території гміни, можуть розраховувати на будь-яку підтримку. «Прагнемо, щоб тут вам було добре і ви відчували себе потрібними», — говорив Марек Ольшевський. Поєднання двох

культурних заходів він назвав символом польсько-української єдності та спроможності співдіяти: «Розважаючись, пам'ятаймо, що Україна постійно потребує ґрунтовної підтримки, в тому числі й духовної. Дбаймо про тих, хто своє буття змушений відстоювати на фронті», — відзначив війт.

Зі словами привітання до публіки звернулися також Мирон Сич — маршалок Сеймику Вармінсько-Мазурського воєводства, Ярослав Слома — голова комісії нацменшин воєводства, Віктор Марек Лейк — уповноважений маршалка у справах нацменшин, Збішко Гомза — заступник голови воєводства та Ришард Недолка — бургомістр Кентшина. Гості підкреслили, що цей захід є проявом активності депортованих сюди у 1947 р. українців та їхніх нащадків, і демонструє польсько-українську близькість під час агресії Москви. «Зараз українці бачать, що один сусід на них нападає, а другий допомагає, приймаючи біженців — дітей та жінок», — казав Ярослав Слома. Він зауважив також, що актуальним завданням для двох наших народів є побудова кращого спільного майбутнього, також

важливою є підтримання Польщею заявки України про членство у НАТО та ЄС.

Господицею заходу на місці стала голова гуртка ОУП в Срокові Богуслава Табака. За її словами, важливість сроковського свята — у тому, що місцеві українці можуть тут зустрітися і об'єднатися. Це є особливо важливим для молоді. Крім того, такі заходи саме молодим людям демонструють багатство нашої культури і сенс продовжувати громадську активність.

Сроковський гурток ОУП нараховує понад двадцять осіб. Більшість членів — це старші представники громади, і вони вже не так активно беруть участь у заходах. Але, підкреслила голова, з членства вони не виходять і сумлінно сплачують членські внески. При нестачі фізичних сил з їхнього боку, саме цей жест засвідчує, наскільки палким є бажання продовжувати українське життя в цьому куточку Північної Польщі.

За мистецьку програму цього року свята відповідала молодь з ансамблю «Думка» з української школи в Гурові-Ілавському, гурт «Друзі» з Венгожева, солістки з України — Марічка Притула, Олена Кулагіна, Маріанна Дружинець та вокальний гурт «Нота-Нео». У їхньому виконанні публіка почула здебільшого відомі українські народні та естрадні пісні. Кожен виконавець з огляду на війну виконував також патріотичні твори. Ансамбль «Думка» подарував глядачам українські танці та мистецьку програму, присвячену польсько-українській солідарності.

Богуслава Табака засвідчила, що цього року програма була особливо тепло прийнята місцевою публікою. Хоч погода виявилася не найкращою, люди не підвели. Голова сроковського гуртка також зауважила, що на кількість глядачів позитивно вплинула організація заходу на свіжому повітрі. Попри те, що він завжди був відкритий, до зали місцевого Будинку культури все ж приходило менше зацікавлених. «Об'єднаної формули двох заходів будемо намагатися дотримуватися й наступними роками», — зауважила пані Богуслава. За її словами, оптимістично дивитися у майбутнє дає змогу факт доброї співпраці з місцевим самоврядуванням й особисто війтом Марком Ольшевським. Крім того, на думку голови, у наступному заході варто збільшити час, відведений для його української частини.

А доки триватиме підготовка до чергового відкриття культурного сезону, сроковські українці вигадали ще одну цікаву ініціативу: перед різдвяними святами хочуть організувати вечір колядування. «Захід плануємо зробити в місцевому Будинку культури, і хочемо, щоб це було спільне польсько-українське колядування», — каже Богуслава Табака. Вона закликає доєднатися до ініціативи гостей з України, які мешкають у Срокові і околиці. ■

Григорій СПОДАРИК
Фото автора статті

Маріанна Дружинець

Фото з архіву Богуслави Табаки

ПОДІЇ

VII Дні української музики у Варшаві

Коли я нещодавно переглядав репертуар варшавських музичних установ на наступний сезон, мимоволі виникла сумна думка: треба було зазнати російської агресії, щоб музика українських композиторів, якої роками практично не було, стала регулярно з'являтися в концертних програмах.

З огляду на це, тим більше визнання належить Романові Реваковичу та очолюваному ним фонду Pro Musica Viva, який вже майже чверть століття невтомно й послідовно організовує Дні української музики у Варшаві – спочатку нерегулярно, а з 2019 року – щорічно.

Восьмий фестиваль у межах заходу відбувся 4-8 вересня. Його програма складалася з трьох концертів: фортепіанного і камерного у Концертній студії Польського радіо ім. Вітольда Лютославського та заключного симфонічно-ораторіального у Концертній залі Національної філармонії.

Перший фестивальний вечір був присвячений фортепіанній музиці Валентина Сильвестрова – сьогодні, безумовно, найвідомішого українського композитора у світі. Фестиваль відкрив його директор Роман Ревакович, наголосивши на винятковій важливості презентації української високої культури в час війни. Представниця Посольства України в Польщі Яна Кривобок зазначила, що українська культура є також зброєю у боротьбі з агресією. Ведучий концерту Пйотр Войцеховський сказав, що постать Валентина Сильвестрова є символічною для нинішньої ситуації – на відміну від багатьох інших музикантів його покоління, що жили в Радянському Союзі та рано чи пізно обирали еміграцію, Сильвестров все життя провів у рідному Києві. Лише останнім часом через російську агресію він мусів залишити Україну і переїхати до Берліна.

Під час концерту публіка почула сім серій мініатюр Сильвестрова, загалом понад 20 творів, створених у 2005–2021 роках. Всі вони витримані в доступній для слухача стилістиці і повертають до музики минулих епох. Вона медитативна, рефлексивна, іноді навіть інтимна. Майже позбавлена будь-якої великої напруги, справляє враження імпрізації і водночас сповнена виразних, легких для сприйняття мелодій. Солістом вечора був Дмитро Чоні, нова зірка української фортепіанної музики, 30-річний киянин-віртуоз, лауреат численних міжнародних конкурсів. Він надзвичайно передав атмосферу новорічної композиції, створивши якусь музичну таємничість. Сприяло цьому майже повне затемнення приміщення та відсутність перерв між окремими творами. Тому не дивувало, що публіка вимагала бісу. На завершення прозвучала одна з фортепіанних мазурок Сильвестрова.

Ведучий концерту Пйотр Войцеховський охарактеризував репертуар другої частини як експериментальну та пошукову музику. Тож я був тим більше здивований, що Концертна студія Польського радіо була заповнена майже вщент.

А здавалося, що ця складна, авангардна музика не привабить надто бага-

▲ Роман Ревакович

то слухачів. Проте... Безперечно, багато в чому це завдячувало потужній рекламній кампанії: Фестиваль був широко розрекламований у традиційних та соціальних мережах, а афіші, мабуть, були вивішені на більшості рекламних стовпів у Варшаві.

Камерну музику виконували чотири композитори, які належать до різних поколінь. Вони поєднують сучасну композиторську техніку з надзвичайною чутливістю до тембру звучання. Усі твори прозвучали в Польщі вперше. Виконавцями стали музиканти ансамблю Chain Ensemble під керівництвом відомого віолончеліста та диригента Анджая Бауера. Їхня інтерпретаційна майстерність заслуговує на найвище визнання – виконання було надзвичайно точним і впевненим, попри складний репертуар. Першим став твір Ars Naturalis для п'яти виконавців київського композитора Олега Безбородька. У коментарі до програмки композитор детально описав процес створення тво-

ру на основі серійної техніки. У сприйнятті на перший план вийшли цікаві співзвуччя, досягнуті нетрадиційними виконавськими прийомами.

Concerto misterioso для дев'яти виконавців Леоніда Грабовського, легендарного митця українського авангарду, було присвячене пам'яті народної художниці Катерини Білокур. І тут виділюючим пунктом для композитора були математичні моделі, але результатом став надзвичайний калейдоскоп звукових барв, сповнений витончених звуків. У міру розвитку твору до авангардної музичної мови додавалися елементи музичної традиції – експресивні мелодії чи відсилання до барокової поліфонії. Найцікавішим у програмі, на мою думку, була Musique pour Recherche для дев'яти виконавців львівського композитора Юрія Ланюка. Твір надзвичайно сугестивний, трохи медитативний, що має за основу гру традиційних і сучасних елементів. Композитор використовує тут тишу та реверберацію, а сонорні звукові пошуки поєднує з постмодерністською містикою.

І нарешті Looking-Glass Music для дванадцяти артистів від Олександра Щетинського з Харкова. Твір дуже цікавий, динамічний і емоційний. Композитор використовує тут насичені, часом навіть агресивні акорди, але місцями з'являється атмосфера таємничості.

Варто зазначити, що у концерті взяли участь троє композиторів виконуваних творів: Олег Безбородько, Олександр Щетинський та 87-річний Леонід Грабовський, який спеціально прибув із США.

Але найбільшим музичним святом став заключний концерт Національного філармонічного оркестру під орудою Романа Реваковича. І цього разу в залі були присутні композитори, і знову яблуку було ніде впасти.

Першою увертюрою став Triumf («Піднесення») Олександра Шимка, відзначений на композиторському конкурсі з нагоди 30-річчя Незалежності України. Твір з урочистим, величним характером, сугестивною музичною оповіддю, що утримує в постійній на-

прузі і веде до завершальної кульмінації, – справжня перлина оркестрового репертуару.

Черговий надзвичайно виразний твір – це Oddziaływania («Взаємодії») для віолончелі та симфонічного оркестру львівського композитора Золтана Алмаші. У ньому ідеально витримані пропорції між ліризмом і драматизмом, а також між музичною традицією та сучасністю. Хоча особливого позамузичного змісту він не має, але виразно чути відлуння української думки чи народних танців. Слухаючи твір, я не міг не асоціювати його з розмаїттям українського ландшафту. Технічно складну сольну партію виконав Бартош Козяк, один із провідних польських віолончелістів молодого покоління.

У другій частині концерту прозвучала потужна симфонія-реквієм Duszo sprawiedliwa («Праведная душа») Богдана Фролака на поезію Тараса Шевченка. Це монументальна, багатобарвна музична фреска, в якій композитор із неабияким пієтетом музичними засобами передає зміст словесного тексту (який можна було, що дуже цінно, прочитати в програмі як в українському оригіналі, так і в чудовому польському перекладі Адама Поморського). Незвичайна виразність твору була досягнута дуже економними засобами, а найвища композиторська майстерність ставить Богдану Фролака у низку найвидатніших у світовому масштабі композиторів покоління. Твір тривав майже годину весь час тримав слухачів у напрузі завдяки чудовим виконавцям – солістам: Тамарі Калінкіній (сопрано), Наталці Половинці (мецосопрано) та Губерту Запіору (баритон). Їхні сильні голоси чудово вписувалися у величезний акторський склад п'єси. Результат був досягнутий й завдяки хору та оркестру Національної філармонії, якими майстерно керував Роман Ревакович. Концерт закінчився справжніми оваціями.

Концерти у межах фестивалю транслювалися на YouTube, і їх досі можна дивитися на каналі фонду Pro Musica Viva.

VIII Дні української музики у Варшаві не відбулися б, якби не спонсори. Головними партнерами фестивалю виступили банк BGK та фонд Most the Most. Фінансову підтримку надали: столиця Варшава, Міністерство культури та національної спадщини, Національний інститут музики і танцю, підприємство MagoVOX та агенція STOART. Партнерами фестивалю виступили: Національна філармонія, ЗАІКС, Український інститут, Об'єднання українців у Польщі та фонд «Наш вибір», а медіапатронат надали: «Наше слово» та Польське радіо 2, TVP Культура, журнали Tina, Przegląd, портали: Music-review Ukraine, LB.ua, Ukrayina.pl, агентства «Укрінформ» та «Україна молода». ■

Павло МАРКУШЕВСЬКИЙ
Фото з архіву фонду Pro Musica Viva

25 річниця фестивалю «Сьвіт під Кичером»

Гора Кичера була і є в кожному лемківському селі. Кичера – то найвища гора в селі, переважно порослена лісом. В тому році фестиваль «Сьвіт під Кичером» мав ювілей 25-ліття. Він проходив в дні з 1 до 10 липця. Як все, організатором був ансамбль «Кичера».

В минулому році фестиваль президе епідемію COVID 19 не міг ся одбити. В тим році на фестивалі виступили ансамблі, між іншими, з Мексики, Сербії, Непалу, Турції, України, Бурунді та Панами. Дві останні держави виступали вперше. Фестиваль проходив на Долишнім Слеску та на Любушині. Фестиваль гостив, між іншими, в Рудній, Польковицях, Шпротаві, Лісці, Волові, Вроцлаві, Поляниці-Здру, Заменіцах, а фінал бив в Лігницькому Полі. Як все, ансамблі з того фестивалю виступили на лігницькому ринку. Там в тим році фестиваль отримав сертифікат FIDAF – Federation of International Dance Festivals, то є од федерації, котра гуртує найбарже відомі

ансамблі фольклористичні на світі. На фестивалі били не лем концерти, але і анімації, варшати артистичні, вка-

зування лемківського ремесла, лемківських страв та книжок, а ціж походи вулицями міст. То була промоція лемківського світа. Мило, што виступи проходили ціж в домах опіки, нічлігарнях, суспільних столовках, домах дитини чи в лікарнях, де потішали хворих.

Партнерами фестивалю є головні польські дома культури, польські влади самоупрадові, переважно Долишнього Слеска. Фестиваль фінансово всперлі: Fundacja KGHM Polska Miedz, Ministerstwo Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Gmina Legnica. Фестиваль «Сьвіт під Кичером» є членом Porozumienia Festiwali Folklorystycznych Polski Zachodniej.

А ансамблі, котри виступали на 25-літньому фестивалю «Сьвіт під Кичером» – то, між іншим:

1. Ballet Folklorico de Pucon BAFPU – Pucon, Chile
2. «Abrasevic» – Kraljevo, Serbia
3. Agrupacion Folklorica Encantos de mi Panama – Panama Oeste, Panama
4. Akayazwe Troupe – Bujumbura, Burundi
5. «Druzhba» i «Vesnyanka» – Рівне, Україна
6. Everest Nepal Cultural Group – Kathmandu, Nepal
7. Tourism Folklore Research Centre TUFAR – Ankara, Turcja
8. Ballet Folklorico Aztlan de Mexico – Cuautitlan Izcali Edo de Mexico, Meksyk
9. Soleil d'or d'Algérie – Sidi Bel Abbes, Algeria
10. Juventud Portena – Buenaventura, Kolumbia.

Мі особисто барз ся подавали ансамблі з України. Их, як і інші виступи, видів ем на Кермеші в Заменіцах, де ціж проходив тот фестиваль. През війну з росієм в ансамблях з України били лем парунадцяти хлопці, котри є за молоди, штоб іти на фронт та воювати з ворогом, та боронити свої землі. Як повідали деякі члени з ансамблю «Кичера», найліпше ся зінтегрували з ансамблями з України. Таким кульмінаційним моментом в їх виступах була пісня «Ой, у лузі червона калина...», при якій ціла публіка встала.

Фестиваль «Сьвіт під Кичером» од 25 років вчит толеранції релігійної та етнічної. Вказує виступами ансамблів з цілого світа, што шитки люде є барз до себе подібні, хоц в культурі так різняться. Кожен хце жити в мирі та радіти щастям. Але, на жаль, гнеска росія не хце дарувати ани миру, ани щастя Україні.

До стрічі за рік на 26 Фестивалі «Сьвіт під Кичером». Мам надію, што він буде проходити по перемозі України над росієм путіна. ■

Адам ВСЬЮРКА

Фото з фейсбук-сторінки організаторів та скріншот з події

Історія

Антін Середницький – речник українознавства і борець проти російського поневолення України

До 10-річчя відходу у вічність 28 вересня 2012 року

16–18 червня 1956 року Антін Середницький був делегатом Українського з'їзду у Варшавському палаці культури, на якому 239 представників української громади Польщі сформували Українське суспільно-культурне товариство (УСКТ). До цієї урочистої події вийшов перший номер газети «Наше слово». Від цієї дати розпочалася багаторічна діяльність Середницького в УСКТ і його плідна співпраця з газетою «Наше слово» та додатком до неї «Наша культура».

Значне місце в українознавчій праці Середницького посідає цикл опублікованих у 1996–2004 роках в українських і польських виданнях історичних розвідок про Головного отамана Армії УНР Симона Петлюру. Передусім, це видана Товариством «Варшава–Київ» брошура «Симон Петлюра» (1997) та статті «Полтавська петлюріана» (1996), «Симон Петлюра – життя і діяльність» (1997), «В Українській бібліотеці імені Симона Петлюри в Парижі» (1998), «Симон Петлюра – живий символ державності України» (1999), «У 75-ті роковини вбивства Симона Петлюри» (2001), «Симон Петлюра в історіографії Польської Народної Республіки» (2004).

Окреме місце в публіцистиці Антіна Середницького посідає рецензія «То не правдивий Симон Петлюра» (1999) на антиукраїнську статтю Андрея-Станіслава Ковальчика «Пан Петлюра?» в польській пресі. Пов'язана з Визвольними змаганнями України 1917–1921 років військово-історична тематика була висвітлена у фундаментальних розвідках Середницького польською мовою: «Польсько-українське братерство зброї» (1995), «Симон Петлюра – життя і діяльність» (1997), «Офензива на Київ 1920 року та її значення для Армії та Уряду УНР в світлі петлюрівської преси в Польщі. I і II частини» (1998), «Традиції польсько-українського поєднання» (1998), «Епопея Пілсудський – Петлюра» (2000), «Маршалок Ю. Пілсудський й Україна», рецензії на видану в Києві монографію Таїсії Зарецької «Юзеф Пілсудський і Україна» (2008), статті «Генерал Павло Шандрук» (2008) та ін.

17 квітня 1920 року начальний вождь Війська Польського маршалок Юзеф Пілсудський видав наказ про початок військових дій проти частин Південно-Західного фронту Червоної армії й опанування Правобережної України. 21 квітня 1920 року міністр закордонних справ Уряду Польщі Ян Домбський та прем'єр-міністр Уряду УНР Андрій Лівницький підписали Союзню угоду, а 24 квітня – Військову конвенцію. В 1935 році генерал Павло Шандрук, на той час керівник Генштабу Армії УНР, детально проаналізував наведені події в статті «Гене́за Квітневої угоди 1920 року».

На світанку 25 квітня 1920 року розпочався спільний польсько-український наступ на Більшовицькому фронті в Україні. На центральному Київському напрямку наступали 2-га і 3-тя польські армії під командуванням генералів Антоні Лістовського і Едварда Ридз-Смігли. Правий фланг прикривала 6-та армія генерала Вацлава Івашкевича-Рудошанського. Три армії Війська Польського, що рушили до Дніпра, склалися з 9 дивізій піхоти і 4 бригад кавалерії – разом 44 тисячі багнетів і понад 6 тисяч шабель. Під час наступу на Київ 6-та Січова дивізія полковника Марка Безручка оперативно підпорядковувалася 3-й, а 2-га Стрілецька дивізія полковника Олександра

▲ Антін Середницький. 2010 рік

Удовиченка – 6-й польським арміям. Особовий склад дивізії нараховував 556 старшин і 3384 козаки. На озброєнні було 11 гармат та 56 кулеметів.

Наступ групи військ із 2-ї та 3-ї польських армій на Київ розвивався блискавично. 6-та Січова дивізія полковника Безручка діяла в складі 3-ї армії. Більшовицький фронт прорвали в кількох місцях. 26 квітня польські частини вступили до Житомира, Коростеня і Овруча, а 27 квітня – до Бердичева і Козятина. Головний удар привів до роз-

1920 року начальник Польської держави маршалок Ю. Пілсудський зустрівся у Варшаві з керівником Військової місії УНР генералом В. Зелінським, генералом В. Сінклером та ад'ютантом Головного отамана С. Петлюри полковником О. Доценком. Маршалек Ю. Пілсудський також прийняв О. Доценку після перемир'я на Більшовицькому фронті 18 жовтня 1920 року».

Продовжуючи розгляд польсько-української військової співпраці, А. Середницький вказав у статті «Audiatur et altera pars. Нехай буде вислухана і друга сторона»: «За даними Centralnego Archiwum Wojskowego, сумарні обсяги польських поставок Армії УНР від лютого до листопада 1920 року становили: 29 тисяч карабінів, 328 кулеметів, 38 польових і 6 важких гармат, 1000 пістолетів. Сумарно це не перевищувало 20% від наведених генералом М. Омеляновичем-Павленком зобов'язань польського командування... У вересні-жовтні 1920 року саме відсутність озброєння не дозволила великій кількості добровольців стати в ряди Армії УНР. Незважаючи на це, Армія УНР героїчно билася з більшовиками в жовтні–листопаді 1920 року».

Інформаційний бюлетень Української бібліотеки імені Симона Петлюри в Парижі опублікував статті Середницького «Симон Петлюра – живий

◀ Членський квиток Антіна Середницького в Союзі польських письменників. Варшава. 1986 рік

символ державності України» (1999) та «У 75-ті роковини вбивства Симона Петлюри» (2001); часопис «Вітчизна» (Київ) – «Марія Домбровська в колі українських проблем» (1990), Церковний календар Новосанчівської єпархії – «Гетьман Петро Сагайдачний – захисник Православної церкви» (1992), часопис «Бористен» (Дніпропетровськ) – «Польські шанувальники Симона Петлюри» (1996).

Широке коло українознавчих проблем охоплюють брошури Антіна Середницького польською мовою, видані Товариствами «Польща – Україна» і «Варшава – Київ». Це, зокрема, «Співпраця польського і українського народів після Другої світової війни» (1993), «Головні етапи розвитку української історіографії» (1994), «В колі співпраці польських і українських вчених» (1995), «3 польсько-української ниви» (1995), «Вклад поляків у розвиток української культури» (2000), «Словничок польських українофілів» (2000), «Вклад українців у культурний доробок Польщі» (2004) та ін.

У 1962–1988 роках Середницький редагував у Варшаві «Український календар», на сторінках якого висвітлював релігійну, історичну, літературну,

культурну й мистецьку спадщину українського народу. УК послідовно відзначав ювілейні дати борців за незалежність України – провідних політиків, військовиків, письменників і діячів культури. Там же опублікована стаття редактора Середницького «До 30-річчя Українського суспільно-культурного товариства» (1986).

Сучасні польські українознавці вважають, що «Український календар» був невичерпним щорічним джерелом знань про Україну, українців у Польщі й усьому світі, українську мову й літературу, українсько-польські стосунки в історичному процесі розвитку обох країн і українсько-польську літературну й культурну співпрацю. Широку й різноманітну за змістом подачу текстового матеріалу забезпечували редакційні й авторські статті, хроніки й інформація, відзначення ювілейних дат і біографії, бібліографічні огляди, рецензії, а також уривки прозових творів і добірка поезій класиків української літератури та сучасників. Як додаток видано 20 томів прози і віршів українських авторів – так звану «Бібліотеку „Українського календаря”».

Багаторічний посол України у Варшаві, український поет і письменник Дмитро Павличко згадував: «В один свій приїзд до Варшави, будучи редактором „Всесвіту”, я зустрічався з А. Середницьким. Не знав тоді, що це – людина-енциклопедія українсько-польських взаємин у площині літератури, історії, політики. Я був вдячний йому за публікації творів наших шістдесятників у річнику „Український календар”, що його від 1961 до 1988 року видавало Українське суспільно-культурне товариство у Варшаві. А. Середницький був головним редактором і опублікував свої численні статті, а серед них і такі, з яких я черпав цікаві відомості про дружні взаємини між великими українцями та великими поляками» (Антін Середницький. Тернопільський енциклопедичний словник, 2016 р.).

Дмитро Павличко опублікував окремий розділ «Антін Середницький і його стаття „Євген Маланюк і польські письменники”» в автобіографічній книзі „Спогади. Том 2”. – Київ: Видавництво Ярославів вал, 2016. – 632 с.

Важливою віхою в оцінках творчості Середницького є також статті Базилі Бялокозовича «3 історії української діаспори. Антін Середницький у колі польсько-українських культурних взаємин» у «Збірнику наукових праць і матеріалів на пошану професора М. В. Теплинського». – Івано-Франківськ (1999) та Олександра Колянчука «Сеньйор мистців пера. Антін Середницький – співорганізатор українського національного життя після Другої світової війни у Польщі: педагог, журналіст, письменник, перекладач, редактор» // Над Бугом і Нарвою. – 2011. – ч. 1. – С. 32-33, 38.

Українські оповідання Антіна Середницького, в основному, присвячені землякам, що в різні часи перебували на польській землі. Це, зокрема, «Не знала куля» (1978) – про героїчну загибель російського офіцера українця Андрія Потебні в бою польських повстанців 1863 року проти царських військ, «Взяв би я бандуру» (1981) та «Зі сльозами радості обнялась, про український хор „Журавлі” у Варшаві» (1981) – про пісенну культуру українських емігрантів у Польщі, «На рабському хлібі» (1969) – про життя українців за німецької окупації Польщі та «Порятунок» (1972) – про Варшавське повстання 1944 року проти німецьких окупантів. ■

Ярослав СЕРЕДНИЦЬКИЙ
Фото з сайту ukrpohliad.org

Українське кіно підкорює Торонто й Венецію

Ця осінь є плідною для репрезентації нашого кінематографа за кордоном. Так, на 47 міжнародному кінофестивалі, що зараз проходить у Торонто, Україну у секції «Сучасне світове кіно» представляють дві картини: «Люксембург, Люксембург» Антоніо Лукіча та ізраїльсько-українська копродукція «Валерія виходить заміж» (режисерка – Міхаль Вінік).

«Люксембург, Люксембург» розповідає про братів-близнюків, які намагаються розібратися у власному житті, в якому раптово з'являється батько, що давно зник. Головні ролі виконали учасники культового українського репертуру «Курган та Agregat» – брати Раміл та Аміл Насірови. Світова прем'єра фільму відбулася на 79 Венеціанському кінофестивалі у конкурсі «Горизонти».

«Валерія виходить заміж» – драма про двох сестер з України. Одна з них, Христина, познайомилася зі своїм чоловіком Майклом в інтернеті, одружилися за розрахунком і щасливо живе в Ізраїлі. Майкл, так само задоволений шлюбом, починає свій бізнес із пошуку українських дружин для ізраїльтян. Новою «нареченою на замовлення» стає Валерія, молодша сестра Христини. Майкл знаходить для неї вигідну, на його думку, партію, однак у Валерії свій погляд на шлюб і сімейне щастя. Головні ролі виконали ізраїльтянка Лена Фрайфельд та українка Дарія Творонович, продюсером з української сторони виступив Володимир Яценко (його компанія також продюсувала «Люксембург, Люксембург»). Прем'єра фільму так само відбулася у Венеції у конкурсі Orizzonti Extra.

«Наше слово» поговорило з Лукічем і Яценком про їхні фільми та про життя українських кінематографістів під час війни.

Антоніо Лукіч:

«Майже весь благополучний світ, представлений у конкурсі, пропонує драми та трилери, а фільм з України назвали комедією»

– Антоніо, мабуть, без цього питання не обійтися. Якою була твоя перша думка 24 лютого?

– «Які у нас героїчні журналісти!» Отака думка, серйозно. Ми запакувалися у машину з дитиною і намагалися виїхати з Києва в паніці, при цьому по радіо тривали репортажі, і ведучі не втрачали самовладання та розповідали про те, що відбувається, без жодного уявлення, що на нас всіх чекає. Ще й досі на очах сльози, як згадаю це. Десь

біля Рівного назустріч почали вже їхати військові, і тоді теж ця думка промайнула, не в сенсі «все пропало», а в сенсі «які ж є героїчні люди, і яка честь жити з ними в один час». Про лиходіїв думати не хотілося, хоча тоді всіх, хто виїжджав з Києва на Західну Україну, жахали мародерами, але нічого такого не сталося.

– Ти думаєш відреагувати на війну як режисер?

– Так. І реаую. І думаю теж. Це обов'язок перед людством – розповідати про це. Але кожен сам може обрати форму розповіді.

– Як, власне, почалася історія «Люксембургу»?

– Із втрати батька. З пустоти, що залишає по собі людина, яку ти втрачаєш, і бажання з цією пустотою зробити бодай щось. Не скажу, що потяг до втраченого був головним паливом усього процесу, але точно можу сказати, що бажання «зустрітись» з (Богом) батьком було головним емоційним рушієм стрічки. Саме цього прагне головний герой, але Бог не дуже вибірко-вий у тому, кого нагородити талантом, кому подарувати диво, кого зробити мужнім тощо. Тому не завжди диво трапляється з тим, хто на нього заслуговує.

– Як тобі працювалося з Рамілем і Амілем?

– Вони одні з найкращих акторів, з якими доводилося працювати, та одні з найкращих людей, з ким мені доводилось дружити. Мені здається, що у фільмі вони більше схожі на себе в житті, ніж на сцені. Саме тоді актор здатен передати важливі емоційні сенси – коли він проживає те ж саме в житті.

– Тебе здивував відбір у Венецію та в Торонто?

– Скажу чесно – так. Я ще не повністю втратив здатність дивуватись хорошим речам. Але я не вірю в те, що фестивалі – це про «вихід в маси» та популярність. Це більше про індустрію та певний престиж. В реальності, де кіно створюється всупереч обставинам – це гарний здобуток.

Коли щось таке відбувається – хочеться написати листа собі в дитинство і здивувати того маленького хворобливого хлопчика з Ужгорода тим, що на нього чекає. І в хорошому сенсі, і, на жаль, у поганому, адже я за те, щоб з дітьми вести чесну бесіду. Не дарма футболісти після перемоги в Лізі чемпіонів роблять щось таке, це завжди пробирає до сліз.

– Наскільки серйозна конкуренція в тих програмах у Венеції та в Торонто, де показують твій фільм?

– Я спробував якось це прокоментувати в дописі у фейсбуці, куди я заходжу, тільки прийнявши заспокійливе, і тому не дуже часто: що майже весь благополучний світ, представлений у конкурсі, пропонує драми та трилери, а фільм з України назвали комедією. Це парадокс. При цьому конкуренція максимально сильна, там такі історії, що я тільки за анотацію віддав би всі призи.

– Як тепер жити українському кіно? Чи приречено воно стати «кінематографом війни»?

– Кіно буде, якщо будуть люди, які прагнуть його робити. Все. І до війни було непросто, і до війни воно було приречено існувати всупереч об-

ставинам, всупереч запиту суспільства. Але так, мені легше говорити, ніж багатьом – у мене є досвід двох фільмів. А як бути дебютантам? А студентам? Накопичувати враження, набиратись досвіду, берегти себе та плекати любов до української культури, а потім вчитись і знімати.

– Не можу не спитати: ти мав цікаві задуми фільмів про нашу легендарну чемпіонку Оксану Баюл і про культ квашеної капусти в Україні. Вони так і лишилися задумами?

– Так, але, як не дивно, я шкодую, що не почав історію з квашеною капустою – в тому фільмі був нікому не відомий, окрім мене, потенціал.

– Загалом, які твої творчі плани зараз?

– Є одна дуже сильна ідея, за деякої допомоги намагаюсь її втілити. Вона важлива, і вона на часі.

Володимир Яценко:
«Для мене ця історія про те, як важливо дозволити собі помилятися»

– Як вам удалося долучитися до цього проєкту?

– Одного разу до нас потрапив сценарій від ізраїльського продюсера, якому нас порекомендували. Ми прочитали. Були сумнівні моменти з погляду сприйняття нами нас, але були і дуже класні нюанси щодо сприйняття нами ізраїльтян, тож загалом він нам дуже сподобався. Коли почався кастинг, ми запропонували Дашу Творонович, і так усе почалося. Найцікавіше, що все це відбувалося в розпал пандемії. Ізраїль повністю закритися, кілька місяців тривали переговори з МЗС, МВС та іншими інстанціями. В'їзд Даринці дозволили, але вона мала відсидіти два тижні на карантині в готелі. Зйомки вже почалися, тож особливого вибору ми не мали. Як наслідок, Даша щовечора, сидючи в номері в Тель-Авіві, репетирувала з Міхалю. Потім такі були зйомки фізично. Ми допомагали з озвученням, з монтажем. Повторюся, для нас цей проєкт не про гроші, бо ми витратили свої кошти – декілька тисяч євро – а про те, що не так часто тобі трапляються гарні сценарії. І це оповідь, де не все розжовано, не все розкладено по полицях – все досить непросто і неоднозначно, є пожива для роздумів. Тому за це взяли і вгадали: зрештою, фільм пройшов той же шлях, що і «Люксембург, Люксембург», потрапивши у Венецію і в Торонто, що дуже непогано.

– Тепер, коли фільм готовий, можеш сказати з суто глядацького погляду – про що ця історія?

– Для мене вона більше про те, як важливо дозволити собі помилятися на будь-якому повороті твоєї долі. І не боятися, що ти можеш не мати рації. Мені це дуже подобається. Бо особливо після 24 лютого ми розуміємо, що жит-

тя може бути досить швидкоплинним, тому треба бути собою, намагатися бути щасливим і не приносити людям лиха. Дуже проста формула.

– Чим це може бути цікаве широкій аудиторії?

– Я розраховую на ізраїльтян. Там досить велика українська діаспора, і ми для них теж дуже цікаві. Росіян вони знають. А ми для них поки що – така річ у собі. А для українців це дуже цікава тема, бо це мрія дуже багатьох – виїхати з України, поміняти життя на більш привабливе. І ось є нагода подивитися, якою може бути ціна цього.

– Де тебе застало 24 лютого?

– Ще 23-го я мав розмову з одним знайомим офіцером розвідки. Ми колись з ним робили фільм – то треба окремо розповідати. Він сказав: «У тебе двоє дітей, вагітна жінка, вам треба їхати». Ми виїхали в машині з Києва о 23:00, а вже о 4 ранку, коли ще були в дорозі, почули, що відбувається. Дружину і дітей я залишив у Сколе і повернувся до Києва.

– І що ти робиш?

– Я дізнався, що є на місці Сергій Міхальчук і Юрій Грузінов (провідні українські кінооператори – НС). Ми одразу зрозуміли, чим займатимемося. Домовилися зі знайомими, що ми начебто є журналістами «Української правди», мали фейкові посвідчення, і почали їздити: почули, що є приліт – поїхали туди, задокументували. Багато де були і знімали. Були першими, хто приїхав у Retroville (торговий центр у Києві, зруйнований російським обстрілом 20 березня – прим. ред.), і першими, хто потрапив туди всередину. Потрапили в бій на відомому блокпості «Жираф». Знімали евакуацію в Романкові. Кілька разів опинялися під обстрілами. Не завжди викладали, що знімали. Одної миті зрозуміли, що окупанти цілять саме в нас, бо ми позначені як преса. Військові наказали нам більше не з'являтися. То ми таким природним чином зрозуміли, що треба йти до війська. Освоїли роботу з БПЛА. Почали працювати з розвідкою, зокрема з ДУК «Правий сектор», з розвідниками з підрозділу «Кракен». Багато знімаємо різного, але це внутрішні історії. Були на Півночі і на Сході, зараз чекаємо, що нас відправлять на Південь. Яюсь так.

– А яким ви бачите майбутнє того матеріалу, який ви знімаєте зараз на передовій? Щось думаєте сформувати з нього?

– Ми відразу домовилися, що на цей матеріал немає копірайту, будь-хто може його використовувати, бо це свідоцтво.

Але подивимось. Ми зараз фільмуємо хлопців з одного доброту. Проходимо з ними разом цей шлях – від рекрутів і тренувань до фронту. Можливо, з цього щось і буде. Але я ніколи не займався документалістикою. В моїй уяві її більше знімає Господь Бог, тому я не дуже в це занурювався. Бо коли ти як продюсер допомагаєш створювати світи режисерам, і з нічого виникає щось – це одне. А коли в самому житті намагаєшся зрозуміти його візерунок – то зовсім інша річ. Тобто в нас немає амбіцій зробити найкращий документальний фільм цієї війни. Подивимось, як це буде. Головне – дожити до перемоги. ■

Дмитро ДЕСЯТЕРИК

Фото надано автором статті

РЕЦЕНЗІЇ ТА ОГЛЯДИ

Оксана Забужко, «Планета Полин». – Київ: Комора, 2022. – 384 с.

Чотирнадцять есеїв Оксани Забужко

Оксана Забужко сьогодні беззаперечно вважається однією з найвідоміших українських письменниць. Але цікаво, що за останні десятиліття її слава зазнала деяких «мутацій». Дебютувала й здобула визнання Забужко як поетка, далі, особливо після виходу романів «Польові дослідження з українського сексу» та «Музей покинутих секретів», фокус перейшов на її прозу, а останнім часом читачі й читачки найчастіше зустрічають Забужко-есеїстку. Зрештою, саме за свою публіцистичну творчість вона отримала Шевченківську премію.

І ось нещодавно видавництво «Комора» надрукувало книжку «Планета Полин», вибрані есеї Оксани Забужко. З неї можна скласти якщо не повне, то принаймні загальне враження про публіцистику письменниці.

У «Планеті Полин» – чотирнадцять текстів. Усі вони присвячені діячам і діячкам культури, мистецтва, їхнім творам, важливим для авторки та для українського простору загалом. Забужко розповідає про своїх героїв та про їхню роль, їхнє значення, не лише суто культурне, а й політичне та загалом людське, в сьогодишню кризову епоху («криза гуманізму», як сказано в анотації книжки). Тут потрібно уточнити, що всі есеї в «Планеті Полин», звичайно, написані до початку повномасштабної російської агресії проти України, деякі й задовго до початку, але їх просякнуто відчуттям катаклізму, зламу епох. Це одна з перспектив, із яких сьогодні цікаво та пізнавально читати або й перечитувати творчість Забужко, в якій завжди вистачало катастрофічних передчуттів.

Розпочинається «Планета Полин» з роздумів письменниці над власною творчістю – двох есеїстичних передмов до повісті «Казка про калинову сопілку» (інтерпретація народної казки). Власне, Забужко й надалі регулярно звертатиметься саме до своїх текстів, спогадів та історій. Що ж, з одного боку, це характерна риса її письма, з другого, в підкреслено суб'єктивному есеїстичному жанрі вона, в принципі, досить органічна.

З яскравіших есеїв книжки варто згадати, наприклад, такі «мемуарні» речі, як «Ефект присутності: Спогад про Соломію Павличко», де Забужко дає цікавий портрет важливої та харизматичної літературознавиці 1990-х років. Або – «Ваш дедушка Ю.Ш.» про Юрія Шевельова, лінгвіста, літературознавця й критика, постать, до-

бре знану не в останню чергу завдяки скандалам, пов'язаним із вшануванням цього діяча в його рідному місті Харкові. Тексти «Пам'яті «проклятих поетів» та «Коротка історія рок-н-ролу по-українськи» – це враження Оксани Забужко від київського літературного і взагалі «богемного» середовища кінця сімдесятих, вісімдесятих і частково пізніших років. З-поміж них вирізняється мозаїчний та вельми ефектний образ письменника, перекладача, музиканта Юрія Покальчука, постаті «ренесансної», досі недостатньо оціненої в Україні. Зовсім інший портрет блискучого російського поета й есеїста двадцятого століття, Іосіфа Бродського: Забужко аналізує, як у його творчості та свідомості парадоксально переплелися вільнодумство з імперськістю, згадує досвід особистого спілкування з ним. Хай яким коротким і принагідним був цей контакт, та він одразу гостро виявив колоніалістські настрої Бродського (ті самі, що надихнули поета на скандальний антиукраїнський вірш).

Ще один важливий текст має назву «Катерина, або Філософія мовчазного бунту: конспект до ненаписаної біографії». Це справді такий собі начерк біографії видатної української художниці Катерини Білокур. Як жилося мисткині, замкненій в убогий радянський сільський побут? Як доводилося протистояти одночасно радянській тоталітарній стихії та народному консерватизму, в якому було так мало місця для творчості, для інакшості, особливо жіночих? У чому вона знаходила опору для такого опору? Які «поклади» таланту не вдалося реалізувати Білокур? Що зі створеного «не помітили»?

Якими були погляди та світовідчуття художниці? Забужко проводить цікаві паралелі між Катериною Білокур і Тарасом Шевченком. Як і у випадку з Шевченком, доля наділила масштабним талантом людину з замученого українського села (тоді – замученого кріпацтвом, цього разу – більшовицькими експериментами, війнами та Голодомором). Але цього разу ситуацію було ускладнено ще й тим, що талант було дано жінці, тобто в радянських сільських умовах особі подвійно пригніченій, без шансу на «викуп», подібний до Шевченкового. Однак, як відзначає Забужко, життєвий сюжет Катерини Білокур склався відносно лояльно. Попри всі страждання й труднощі, Білокур парадоксально уникла інших небезпек. Адже якби їй таки вдалося вирватися з села, отримати мистецьку освіту та повноцінно ввійти в художницькі кола, вона, перше, мала всі шанси згубити творчу індивідуальність (ідеологічна й естетична цензура, тиск «зламаних» колег та інші принади радянської культури) або й просто опинитись у сталінських таборах.

Есеї Оксани Забужко написані цікаво, з інтригою, з безліччю посилань і цитат, які дозволяють відкривати різні контексти, але при цьому в українській категоричній, безсумнівній і суб'єктивній тональності, часто з гучними узагальненнями та припущеннями. А отже, вони постають добрим приводом по-знайомитися з певними постатями і творами української та світової культури – а потім подумки подискутувати про них із письменницею. ■

Олег КОЦАРЕВ

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Помер реставратор Анатолій Квасюк

Нещодавно, 1 вересня, помер після тяжкої хвороби відомий волинський митець Анатолій Квасюк (1954-2022), який протягом багатьох років в Музеї волинської ікони в Луцьку займався реставрацією Чудотворної ікони Холмської Богородиці. Смерть відомого реставратора – це велика втрата для українського музейного середовища, а зокрема, для реставраторів, які займалися давнім українським живописом.

Анатолій Квасюк зробив неоціненний подарунок Україні: він врятував найдавніший скарб світового значення – Чудотворну ікону Холмської Богородиці. На порозі 2000-х років саме йому Товариство «Холмщина» на чолі з власницею скарбу Надією Горлицькою, поетом Йосипом Струцюком та іншими митцями доручило реставрувати відому пам'ятку.

Реставрація Холмської святині відбувалася поволі, в суворій таємниці.

Вчений працював над нею багато років, часто після повернення з музейної роботи. Звісно, багатьох цікавить, чому відома ікона з собору в Холмі була власністю приватної особи. На цю тему існує чимало історичної літератури. Святиня була 1945 року вивезена з Холма о. Гавриїлом Коробчуком до Луцька і протягом 50 років перебувала в приватних осіб на території України. Таємно від радянської влади її зберігала за шафою дочка о. Г. Ко-

робчука пані Надія Горлицька. Анатолій Квасюк працював над її реставрацією багато років, і також в таємниці, повертаючи іконі її справжній чудотворний візерунок.

Анатолій Квасюк народився 1954 року у глибині Сибіру в селі Миски Кемеровської області, де знайшлася його родина, репресована після війни, яка була родом з Поділля. Згодом сім'я переїхала на Хмельниччину, потім юнак закінчив Київський художній інститут. З 1993 року працював завідувачем реставраційної майстерні Волинського краєзнавчого музею. Анатолій Квасюк мав звання заслуженого працівника культури України, був лауреатом обласної мистецької премії імені іконописця часів українського бароко Йова Кондзелевича. Також був відомий як

реставратор творів Волинського іконопису XVI–XVIII століть, картин художників, які знаходяться в музеях Луцька. Реставрував меморіальні речі родини Косачів в Музеї Лесі Українки в Колодязному. Згодом, коли музей в Луцьку отримав назву Музею волинської ікони, займався образом Холмської Богородиці, який завдяки йому знайшов своє гідне місце в новому приміщенні. Анатолій Квасюк доглядав за іконою до кінця, вважаючи її найбільшою реставраційною цінністю свого життя.

Як зазначили його колеги з Музею волинської ікони: «Відійшла у вічність знана й надзвичайна людина. Щирий патріот України, професіонал вищого гатунку, людина стійких поглядів і переконань. Самовідданий реставратор Анатолій Квасюк завжди знав, як треба правильно рятувати й повертати до життя сакральні пам'ятки, як ніхто вмів переконати, що цінні речі мають бути тільки у музеї... Саме завдяки його авторитету й відданості, чесності й принциповості всі ми сьогодні маємо можливість доторкнутися до Холмської Чудотворної ікони Богородиці, яку він повернув із небуття».

Що стосується виставлення Холмської ікони на експозицію в музеї у 2000 році, то це відбулося і за участі українців у Польщі. Тоді на всесвітній з'їзд товариства «Холмщина» в Луцьку було запрошено з Польщі Олександра Колянчука, Григорія Купріяновича і автора цих слів. Ми першими тоді бачили Чудотворну ікону Холмської Богородиці. Я мав нагоду розмовляти з пані Надією Горлицькою і реставратором Анатолієм Квасюком. Цю зустріч вважаю справжнім історичним даром, який дається долею нечасто. ■

Тадей КАРАБОВИЧ

Фото надано автором статті

Chcesz pomóc Ukrainie, a nie wiesz jak?

**Ваші знайомі питають, як можна допомогти Україні зараз?
Ми зібрали кілька інституцій і організацій, які варто підтримати.
Подаємо польською мовою, щоб ви могли показати їх друзям-полякам.**

Związek Ukraińców w Polsce (ukraincy.org.pl) zbiera pomoc finansową na rzecz Ukrainy oraz pomoc uchodźcom wojennym z Ukrainy. Nie zbieramy innej pomocy humanitarnej (odzież, pożywienie, środki medyczne).

Pomóż Ukrainie wpłacając darowiznę na wydzielony rachunek bankowy:

Związek Ukraińców w Polsce Zarząd Główny, ul Kościeliska 7, 03-614 Warszawa

Konto PLN: **PL 91 1160 2202 0000 0005 1892 0357**

Konto EURO: **PL 03 1160 2202 0000 0005 1909 3922**

Konto USD: **PL 56 1160 2202 0000 0005 1909 4617**

BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX

Bank Millennium S.A., ul. Stanisława Żaryna 2a, 02-593 Warszawa, z dopiskiem Pomoc Ukrainie!

Ścisłe współpracujemy z **Ukraińskim Domem** w Warszawie: ukrainskidom.pl.

Na tej stronie można:

■ zgłosić realną pomoc uchodźcom

■ zgłosić swój udział jako wolontariusz

■ przekazać pieniądze na pomoc Ukrainie lub uchodźcom

Ukraiński Dom: całodobowa gorąca linia +48 727 805 764

Darowizny można dokonać w formie przelewu na podany nr konta:

Fundacja „Nasz Wybór” ul. Zamenhofs 1, 00-153 Warszawa

PL 39 1440 1387 0000 0000 1295 6509 Swift: BPKOPLPW

#RAZEM_POMÓŻMY_UKRAINIE – Szczeciński oddział Związku Ukraińców w Polsce prowadzi zbiórkę i apeluje o wsparcie do wszystkich chętnych osób.

Nr konta: **20 1090 1492 0000 0001 4312 2731** z dopiskiem „dla rannych” lub „dla dzieci”.

Komitet Społeczny „Razem z Ukrainą”, ul. Leśna1, 11-200 Bartoszyce

Nr rachunku **35 2030 0045 1110 0000 0338 2350**

Fundacja UNITERs (United Volunteers) – apteczki, leki, środki pierwszej pomocy, kamizelki kuloodporne – zrzutka.pl/dlaukrainy NIP: 5242913528 KRS: 0000881474 PLN **PL: 55 1090 1841 0000 0001 4887 5552**

Narodowy Bank Ukrainy zdecydował o otwarciu specjalnego konta do zbierania funduszy na wsparcie Sił Zbrojnych. Decyzja ta została podjęta w związku z wprowadzeniem w Ukrainie stanu wojennego i zbrojną agresją Federacji Rosyjskiej.

Szczegóły oficjalnego konta specjalnego **UA843000010000000047330992708:**

Konto jest wielowalutowe.

Konto PLN:

BENEFICIARY: National Bank of Ukraine

BENEFICIARY BIC: NBUA UA UX

BENEFICIARY ADDRESS: 9 Instytutska St, Kyiv, 01601, Ukraine

ACCOUNT NUMBER: **PL91113000070080239435200002**

BENEFICIARY BANK NAME: Bank GospodarstwaKrajowego

BENEFICIARY BANK BIC: GOSKPLPW

BENEFICIARY BANK ADDRESS: Al. Jerozolimskie 7, 00-955 Warszawa, Polska (temporary address: Chmielna 73, 00-801 Warszawa, Polska)

PURPOSE OF PAYMENT: for ac 47330992708

Come back alive. Organizacja w Ukrainie, która współpracuje bezpośrednio z dowództwem i personelem jednostek wojskowych, kupuje kamery termowizyjne na podczerwień, gogle noktowizyjne, opatrunki hemostatyczne itp.

IBAN Code (Euro) **UA093052990000026004025029786**

IBAN Code (US Dollars) **UA173052990000026009035028620**

JSC CB „PRIVATBANK”, 1D HRUSHEVSKOHO STR., KYIV, 01001, UKRAINE

Bank SWIFT-Code PBANUA2X

Передплата «Нашого слова» на 2022 рік

ПОЛЬЩА

Кількість примірників	Ціна одного примірника в передплаті	Квартал	Пів року	Рік
ЗВИЧАЙНА ПОШТА (PRZESYŁKA EKONOMICZNA)				
1 примірник	5,00 zł + поштові оплати	104,00 zł	208,00 zł	416,00 zł
3 примірники і більше (ціна одного примірника)	5,00 zł без поштових оплат	65,00 zł	130,00 zł	260,00 zł
АВІАПОШТА (PRZESYŁKA PRIORYTETOWA)				
1 примірник	5,00 zł + поштові оплати	118,00 zł	236,00 zł	472,00 zł
10 примірників і більше (ціна одного примірника)	5,00 zł без поштових оплат	65,00 zł	130,00 zł	260,00 zł

ЄВРОПА + УКРАЇНА

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
395,00 zł	790,00 zł
95,00 євро	190,00 євро

КАНАДА

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
395,00 zł	790,00 zł
145,00 дол КАНАД.	290,00 дол КАНАД.

США, АВСТРАЛІЯ

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
395,00 zł	790,00 zł
113,00 дол США	225,00 дол США

ПІДТРИМАЙ ВІДБУДОВУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ДОМУ В ПЕРЕМИШЛІ

**Фонд Український народний дім у Перемишлі,
Fundacja Dom Ukraiński w Przemyślu,
ul. Kościuszki 5
37-700 Przemyśl
Poland**

PLN: 88 1600 1462 1838 9708 6000 0001

USD: 61 1600 1462 1838 9708 6000 0002

EUR: 07 1600 1462 1838 9708 6000 0004

SWIFT: PPABPLPK

Шановні Читачі!

Надсилаючи оголошення, просимо подавати своє ім'я, прізвище, повну адресу, телефон та дату бажаного друку оголошення. Оголошення без таких даних не будуть прийматися до друку.

Редакція «Наше слово»

Жінка, 54 роки, з досвідом роботи 12 років, шукає роботу опікунки для старших осіб (не лежачих) з проживанням, а також з можливістю іншої роботи по дому (Краків і інші міста). Контакт: 886 994 224.

Студентка з Поморського воєводства познайомиться з кавалером. Номер телефону 502 940 914.

Наше Слово

Adres: Redakcja "Nasze Slovo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: prenumerata i reklama – tel./fax 22 677-88-10, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45.

E-mail: redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogłoszenia@nasze-slowo.pl

Internet: www.nasze-slowo.pl

Kolegium Redakcyjne: Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk, Daryna Popil.

Zespół redakcyjny: zastępca redaktora naczelnego – Paweł Łoza, **sekretarz** – Tetiana Daniuczenko, **redaktorzy** – Igor Szerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemyśl), **redaktor stylistyczny** – Valeriia Kirikova, **redaktor techniczny** – Olga Michaluk, **prenumerata, reklama** – Lesia Korostawycz.

Współpracownicy: Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Bogdan Tchórz (Górowo Iławeckie), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Oksana Kulczewycz (Legnica), Jerzy Gawryluk (Bielski Podlaski), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Oleksandra Iwaniuk (Warszawa), Zhanna Kuznietsova (Kijów), Ivanna Kyliushyk (Warszawa), Svitlana Melnyk (Kraków), Ivan Kysloshchuk (Lublin), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).

Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat),

E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl

Internet: http://ukraincy.org.pl

Fotoskład: Redakcja „Nasze Slovo”

Druk: Drukarnia „Efekt”. **Nakład** 2300 egz.

Pismo dofinansowano ze środków budżetu państwa

Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat w PLN:

47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD:

IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX

Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat tylko w USD:

IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196

BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX

Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji.

Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy.

Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa” wyłącznie za zgodą redakcji.

Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Slovo” dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w kioskach RUCH-u, w wybranych EMPIK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Prenumerata realizowana przez RUCH S.A.:

Zamówienia na prenumeratę można składać bezpośrednio na stronie

www.prenumerata.ruch.com.pl

Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: prenumerata@ruch.com.pl lub kontaktując się z Centrum Obsługi Klienta „RUCH” pod numerami: 22 693 70 00 lub 801 800 803 – czynne w dni robocze w godzinach 7⁰⁰ – 17⁰⁰.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Statті виражають точку зору авторів і не можуть уособлювати офіційну позицію Міністра внутрішніх справ та адміністрації.

